

SPRÅKNÄMNDEN FÖR FINLÄNDSKA TECKENSPRÅK – det 84:e mötet

tid torsdagen den 6 oktober 2022, kl. 10.06–14.30

plats Finlands Dövas Förbund, Stora mötesrummet A3.44, 3:e våningen, Ljusa huset, Helsingfors (hybridmöte)

närvarande:

medlemmar	Sanna Paasonen	ordförande
	Mari Virtanen	vice ordförande
	Janne Kankkonen	
	Laura Kanto	Zoom
	Pekka Pasanen	Zoom
	Thomas Sandholm	
	Lena Wenman	
	Elin Westerlund	Zoom, kl. 12.30–

sekreterare Maria Andersson-Koski
Leena Savolainen

gäster	Jenny Derghokasian	Finlands Dövas Förbund, Zoom
	Leena Nissilä	Institutet för de inhemska språken, § 7, Zoom
	Salli Kankaanpää	Institutet för de inhemska språken, § 7, Zoom
	Matti Räsänen	Institutet för de inhemska språken, § 7, Zoom

tolkar	Tarja Sandholm	
	Tomas Uusimäki	
	Susanna Söderlund	§ 7
	Anssi Lehti	§ 7

PROTOKOLL

§ 1 Mötet öppnas

Ordföranden öppnade mötet kl. 10.06.

§ 2 Mötets laglighet och beslutsförhet

Ordföranden konstaterade att mötet var lagenligt sammankallat och beslutsfört.

§ 3 Mötets föredragningslista

Föredragningslistan godkändes utan ändringar.

§ 4 Justering av föregående mötesprotokoll

Vi justerade det finska och svenska protokollet från föregående möte (det 83:a mötet, 14.6.2022), samt sammanfattningen på finskt teckenspråk. Båda protokollen och sammanfattningen godkändes utan ändringar.

Nämnden konstaterade att sammanfattningen på finskt teckenspråk var utomordentlig, både språkligt och innehållsmässigt. Kontrasten mellan bakgrunden och den som tecknar var däremot inte tillräcklig, vilket behöver beaktas vid inspelningen av nästa sammandrag.

På mötet 12.4.2022 beslöt nämnden att det nya omfattande sammandraget på finskt teckenspråk görs för två möten, varefter Teckenspråknämnden och Finlands Dövas Förbund (FDF) utvärderar praxisen. Förbundet uppfattar arbetssättet som fungerande och understöder fortsatt praxis.

Majoriteten av Teckenspråknämndens medlemmar understödde också att nämnden övergår till att sammanställa en sammanfattning på finskt teckenspråk framom att översätta finskt protokoll till finskt teckenspråk.

Beslut 1. Hädanefter sammanställs en omfattande sammanfattning på finskt teckenspråk. Finlands Dövas Förbunds språkrådgivare ansvarar för sammanfattningen. Den nya praxisen ersätter den tidigare översättningen av det finska protokollet. Protokollet från den 12 april 2022 var det sista som i sin helhet översattes till finskt teckenspråk.

§ 5 Val av person som gör det teckenspråkiga mötesreferatet

Beslut 2. Vi beslöt att språkrådgivarnas (FDF) omfattande sammanfattning på finskt teckenspråk hädanefter ersätter teckenspråkiga referat av medlemmar. I och med detta stryks också paragrafen "Val av person som gör det teckenspråkiga mötesreferatet" från föredragningslistan.

§ 6 Två ärenden som Språkinstitutet bett språknämnderna diskutera

Institutet för de inhemska språken (Språkinstitutet) har bett språknämnderna diskutera följande två ärenden:

- a) **Fundera på hurdana ärenden er språknämnd vill att Språkinstitutet lyfter fram i samband med att de försöker påverka språkliga riktlinjer i Finlands kommande regeringsprogram.**

Ärenden som diskuterades:

- Undervisningsmaterial på finskt och finlandssvenskt teckenspråk, både för undervisning i familjer och i grundskolan. För materialproduktion krävs resurser.
  - Öka språkmedvetenhet och förbättra attityder: familjer och personer som använder teckenspråk är flerspråkiga. För att öka förståelsen och stödet för flerspråkighet, behöver kunskapen om denna inkluderas i utbildningen för småbarnspedagoger och grundskollärare samt i respektive läroplaner.
  - Språkliga förebilder för barn och unga. Barn och unga behöver lärare och instruktörer i vardagen som har teckenspråk som eget språk (modersmål).
    - Vi behöver fler utbildade lärare och instruktörer med teckenspråk som eget språk.
  - Garantera möjligheten till studier i finskt eller finlandssvenskt teckenspråk som läroämne i grundutbildning och utbildning på andra stadiet för alla teckenspråkiga.
    - Också ett annat perspektiv lyftes fram: finskt och finlandssvenskt teckenspråk kunde erbjudas som främmande språk för alla elever. Detta skulle öka kunskaperna i teckenspråk och "normalisera" inställningen till dem.
  - Utmaningen att bli teckenspråkig i dag
    - Det är ytterst svårt att bli teckenspråkig i Finland i dag. Myndigheter har till exempel ingen förståelse för att barn som lär sig teckenspråk också måste få kontakt med teckenspråksgemenskapen. Språk överförs inte till nya generationer om inlärningen sker utan kontakt till språksgemenskapen (genom enbart läroböcker, videor, ordböcker, tolkar).
    - Inom småbarnspedagogiken har uppfattningen om teckenspråk spjälkats upp i olika former av teckenanvändning (stödtecken, teckenkommunikation, tecknat tal, teckenspråk). Personalen i både i daghem och skolor har ofta uppfattningen att elevens vardag fungerar eftersom undervisningen och kommunikationen med eleven stöds med enskilda tecken. Tyvärr är så sällan fallet. Samtidigt som barnets talade språk kan förbli bristfälligt får barnet heller inte möjlighet att tillägna sig teckenspråk.
    - De förutnämnda problemen är i grund och botten sammankopplade med språkets ställning. Olika åtgärder som stärker teckenspråkets ställning står därför i centrum då man jobbar för att undanröja de hinder som i dag gör det svårt att bli teckenspråkig.
- b) Ett gemensamt möte för alla språknämnder planeras 2023. Föreslå ärenden som er språknämnd vill att vi behandlar tillsammans. På Språkinstitutets delegationsmöte 6.6.2022 gavs redan två ärendeförslag:
- Protokollpraxis inom språknämnderna
  - Statsrådets språkpolitiska program

Språkinstitutet meddelade att mötet planeras som hybridmöte eller helt digitalt möte. Janne Kankkonen föreslog ändå att tillställningen kunde ha ett friare format där nämnderna

fysiskt kunde träffas och presentera sin verksamhet vid egna bord. På så sätt kunde medlemmar gå runt, prata och bekanta sig med varandras verksamhet. Förslaget presenterades för Språkinstitutets representanter (§ 7).

§ 7 Besök av Språkinstitutets direktör

Mötet gästades av Språkinstitutets direktör Leena Nissilä, avdelningsföreståndare för den finska språkvårdsavdelningen Salli Kankaanpää och specialsakkunnig Matti Räsänen. Gästerna deltog via Zoom.

Leena Nissilä berättade om aktuella vid Språkinstitutet (se också [Strategi för Institutet för de inhemska språken 2021–2026](#)). Språkinstitutets verksamhet utvecklas genom sex olika strategiprogram (se [Toiminta- ja talousarviosuunnitelma 2024–2027](#), punkt 5 Tulevaisuushanke 2025–2027 på finska). Bland strategiprogram nämns bland annat *selkeän julkisen kielenkäytön ohjelma* (klarspråksprogrammet) och *kansalliskielet ja monikielinen Suomi* (nationalspråkens ställning och flerspråkighet i Finland).

Språkinstitutets arbetsklimat kommer sannolikt att genomgå förändringar inom den närmaste framtiden eftersom Undervisnings- och kulturministeriet som bäst utvecklar en koncern för [bildningsförvaltningen 2030](#) (sammanfattning på svenska). Planen är bland annat att slå samman ministeriets ämbetsverk så att nuvarande elva ämbetsverk minskar till fem.

Matti Räsänen fungerar som språkpolitisk koordinator vid Språkinstitutet. Han berättade om strategiprogrammet nationalspråkens ställning och flerspråkighet i Finland som utarbetas som bäst. Några smakprov på innehållet:

- Finskans och svenskans starka ställning stöder användningen av andra språk i Finland. Om finskans och svenskans roll försvagas, övertar engelskan allt fler användningsområden i samhället. Finskan och svenskan har en stark lagstadgad position men trots detta måste vi konstant jobba för att rätten till språken också uppfylls i praktiken.
- Sänkt tröskel för inkludering i talgemenskap. Talgemenskap kan vara en annan än finskt eller svensk. Centralt för ärendet är språklig integration för emigranter och invandrare, också teckenspråkiga. Ministeriet har program för språklig integration, men det vore ändå viktigt att ha en gemensam förståelse för hur man egentligen kan bli delaktig i en talgemenskap i Finland. Vårt mål är att sammanställa en gemensam modell på praktisk nivå som senare kan anpassas till olika talgemenskaper. Modellen ska också inkludera hur man blir delaktig i en teckenspråkig gemenskap. Det värsta alternativet i arbetsrelaterad språklig integration är en låtgåpolitik där man inte bryr sig om vilket språk som används bara man snabbt råder bot på bristen av arbetskraft. I strategiprogrammet står språklig integration således i centrum.
- Stöd för flerspråkighet ur ett brett perspektiv.

I samhället kan flera språk användas parallellt och olika språk kan också användas i olika situationer. Språk kan vara en människas modersmål eller utgöra andra språk som hon behärskar. Invandrades hemspråk ska stödjas men samtidigt ska också inläring av landets majoritetsspråk stödjas.

- Som statligt ämbetsverk är det Språkinstitutets roll att föra fram dessa synpunkter och påverka attityder. Praktiskt arbete så som integration hör inte till Språkinstitutets arbete.

Salli Kankaanpää tackade Teckenspråksnämnden för att den, i förhållande till andra nämnder, aktivt bedrivit både språkvårdande och språkpolitiskt arbete.

Sanna Paasonen presenterade komprimerat Teckenspråksnämndens treårsplan 2021–2024. Därefter lyfte nämndmedlemmar fram teckenspråksrelaterade utmaningar som kräver statliga åtgärder. Nedan exempel på utmaningar som inte nämnts under § 6. a):

- Thomas Sandholm: Våra teckenspråk påverkas av andra språk bland annat i sociala medier. Samtidigt formas språkgemenskapen av det växande antalet döva invandrare. Med invandrare använder vi sällan finskt teckenspråk utan övergår ofta i en lättare form av visuellt tecknande. På detta sätt underskattar vi å andra sidan invandrarnas förmåga att tillägna sig finskt teckenspråk.
- Laura Kanto:
  - Behovet av undervisning i teckenspråk utgår fortsättningsvis från uppfattningen om en stödfunktion, inte utifrån att barnet använder ett specifikt språk. Situationen kunde jämföras med att samiska barn inte fick skolundervisning i samiska med motiveringen att barnet redan talar samiska. Barn inom samma familj kan därtill ha mycket ojämlika utgångslägen: medan familjens döva barn har rätt till teckenspråksundervisning har hörande barn det inte.
  - Samhällets språkliga landskap har blivit betydligt mångsidigare och ändå råder paradoxalt nog en stark enspråkighetsnorm. Speciellt bland barn väcker flerspråkighet ofta oro i. Flerspråkigheten upplevs som ett hinder i barnets språkutveckling. För vuxna uppfattas flerspråkighet vanligen som ett trumfkort. Också för barn kunde två- och flerspråkighet ses som en superkraft och inte som ett utvecklingshot. Inom småbarnspedagogiken och i grundskolan finns ingen etablerad praxis för hur man kan stödja flerspråkiga barns språkliga och kulturella utveckling.

Leena Nissilä nämnde att Språkinstitutet har noterat coda-barnens brist på teckenspråksundervisning. Ärenden (såsom undervisning) som inte direkt hör till Språkinstitutets verksamhet kan institutet föra vidare till ministeriet eller Utbildningsstyrelsen. Statsunderstödet som kommunerna beviljas för att ordna modersmålsundervisning i hemspråk regleras av Undervisningsministeriets förordning ([1777/2009](#)). Utöver invandrarpråk nämns bland annat romani i förordningen, medan

teckenspråk däremot inte alls omnämns¹. Därför kan kommuner inte ansöka om [statsunderstöd](#) för undervisning i teckenspråk utan står själva för kostnaderna.

- Pekka Pasanen: Att få en teckenspråkig identitet är särskilt utmanande i Lappland. Många som träffar en teckenspråkig person för första gången har vanligen mycket lite kunskap om teckenspråkiga och döva. Situationen kan alltså vara väldigt olika på olika håll i Finland.
- Lena Wenman: Livs-utbildningarna 1–3 som genomförts vid Humak, har betydligt ökat ökat kunskapen om finlandssvenskt teckenspråk. En annan sak jag vill ta upp är att födseln av ett dövt barn ofta innebär chock för föräldrarna. Föräldrarna kan därför känna sig mycket osäkra på att inleda studier i teckenspråk. Vi behöver fler personer som ger råd och stöder familjer i ett tidigt skede.

§ 8 Förkortningar för finskt och finlandssvenskt teckenspråk på skriven finska och svenska

Teckenspråksnämnden diskuterade för andra gången frågan om förkortningar för finskt och finlandssvenskt teckenspråk (se § 10, mötet 14.6.2022). Enligt beslutet från föregående möte hade nämndens medlemmar och sekreterare rådfrågat språkanvändare om de olika förkortningsalternativen. Både personer med finlandssvenskt teckenspråk och svenska som modersmål ansåg att förkortningarna FTS och FSTS är de mest lämpliga för finskt respektive finlandssvenskt teckenspråk på svenska. På engelska används även i fortsättningen de redan etablerade förkortningarna FinSL och FinSSL.

Beslut 3. Teckenspråksnämnden uppdaterar sin tidigare rekommendation (29.3.2016) och tillägger följande:

finskt teckenspråk	FTS
suomalainen viittomakieli	SVK
Finnish Sign Language	FinSL

finlandssvenskt teckenspråk	FSTS
suomenruotsalainen viittomakieli	SRVK
Finland-Swedish Sign Language	FinSSL

---

¹ Sekreterarens tillägg: teckenspråk saknas i förordningen eftersom ansvaret för undervisning i teckenspråk tidigare fanns hos statliga och kommunala skolor för hörselskadade som beviljades statlig finansiering.

Sekreterarna meddelar Karin Hoyer (Jyväskylä universitet), som tagit initiativ till ärendet, om beslutet.

§ 9 Det språkpolitiska programmet

Statsrådet publicerade ett [språkpolitiskt program](#) i juni 2022. I programmet beaktas övriga språk (än nationalspråken finska och svenska) och särskild vikt ges de samiska språken, romani, karelska samt finskt och finlandssvenskt teckenspråk. Programmet fokuserar på hur språken kan stödjas och bevaras så att yngre generationer får lära sig dem också i framtiden. Programmet inkluderar mål och åtgärder för att skydda språken och ger därmed uttryck för en politisk vilja att bevara vårt lands autoktona minoritetsspråk.

Teckenspråksnämnden konstaterade att det är positivt att den finska staten tydligt uttrycker en vilja för att bevara båda teckenspråken. Som särskilt positivt inslag lyftes fram att programmet lyfter fram komplexiteten i att få undervisning i teckenspråk bland annat genom att synliggöra coda-barnens ojämlika ställning. Ytterligare synliggör programmet hur bristen på kontinuitet (bland annat finansiering) försvårar arbetet med framför allt finlandssvenskt teckenspråk. Flera av nämndens medlemmar konstaterade å andra sidan att programmets åtgärder förblir på en mycket allmän och yttlig nivå.

Corinna Tammenmaa (Justitieministeriets enhetschef för Avdelningen för demokrati och offentlig rätt, Självstyrelse och jämlikhet) gästade programmet Mikaela & Thomas 24.9.2022. [Justitieministeriet: Återupplivning av minoritetsspråk kräver tid.](#)

§ 10 Övriga ärenden

a. Utbildningsstyrelsens arbetsgrupp för aktuella ärenden

[Arbetsgruppen](#) har ännu inte utnämnt medlemmar och därmed heller inte sammankallat till möte. En utmaning har visat sig vara att [lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män](#) inte uppfylls i och med att så gott som alla föreslagna kandidater är kvinnor. Lagen förutsätter en representation på minst 40 procent av både kvinnor och män.

Beslut 4. För att möjliggöra en jämnare könsfördelning beslöt Teckenspråksnämnden att byta ut nämndens representant från Sanna Paasonen till Pekka Pasanen. Sanna Paasonen fungerar som suppleant. Valet av Sanna Paasonen som representant hade gjorts per e-post utanför mötestid.

b. Diskrimineringsombudsmannens utlåtande till hörcentraler

Diskrimineringsombudsmannen har 27.6.2022 gett ett [utlåtande](#) till hörcentralerna vid universitetssjukhusen. I utlåtandet ger ombudsmannen en rekommendation om att hörselhabiliteringen bland annat ska ge korrekt information om tvåspråkighet och "betona likvärdigheten av talat språk och teckenspråk". Information om utlåtandet på finskt teckenspråk, finska och svenska finns också i Finlands Dövas Förbunds [nyhet 6.10 och 7.10.2022](#).

Teckenspråksnämnden var enig om att utlåtandet är välformulerat och utgör en sorts milstolpe i och med att det starkt lyfter fram döva barns rätt till teckenspråk och därtill

rätten till tvåspråkighet för barn med kokleaimplantat. Ifall [den nya lagen om funktionshinderservice](#) träder i kraft med en subjektiv rätt till teckenspråk, utgör utlåtandet tillsammans med lagen ett kraftfullt verktyg för fortsatt arbete med förbättrade språkliga rättigheter för döva barn. Laura Kanto lyfte fram att hon både följt och stött processen på nära håll och konstaterade att utlåtandet är ett viktigt första steg. Samtidigt konstaterade hon att diskriminering av teckenspråk och teckenspråkiga tyvärr sker på ett bredare plan i samhälle och att arbetet med språkliga rättigheter därmed är stort.

c. Examensarbete om döva tolkars arbete

Cecilia Hanhikoski och Heidi Nyberg har skrivit sitt slutarbete vid Humanistiska yrkesskolan Humak om döva tolkars arbete: [Kohti kuurojen tulkkien monipuolisempaa käyttöä tulkkausallalla](#). (I fri översättning: Mot en mångsidigare arbetsbild för döva tolkar).

Beslut 5: Teckenspråksnämnden beslöt att bjuda in Hanhikoski och Nyberg för att berätta om sitt slutarbete på följande möte.

§ 11 Meddelanden

- a. En arbetsgrupp för att skapa ett revitaliseringsprogram för finlandssvenskt teckenspråk har inlett sin verksamhet i augusti 2022. Arbetet koordineras av Annika Aalto, Finlands Dövas Förbund.
- b. Laura Kanto berättade nyheter från [projekt VIKKE](#). Projektet har en turbulent höst med många evenemang och delprojekt. Projektet koordinerar ett nätverk för professionella ([ammattilaisten verkosto](#)) som strävar till att skapa kontakter och öka kunskapen om teckenspråk och teckenspråksinlärning bland olika yrkesgrupper som jobbar med döva, hörselskadade och hörande barn som lär sig teckenspråk. I anslutning till nätverket ordnas också ett [VIKKE-seminarium](#) vid Jyväskylä universitet 1.12.2022. Som en del av seminariet publicerar projektet också nytt övningsmaterial i finskt teckenspråk som riktar sig till barn i åldern 4–10 år och deras familjer. Övningsmaterialet omfattar över 130 pedagogiskt utformade övningar och spel. Utöver det kommande övningsmaterialet publicerar projektet också en ny [pyssel- och aktivitetsbok](#) som stöd för barns teckenspråksutveckling.
- c. Anmälan till symposiet [Med rätt att teckna. Symposium om finlandssvenskt teckenspråk](#) har öppnats och pågår fram till 17.10. Symposiet arrangeras av Helsingfors universitet i samarbete med Finlandssvenska teckenspråkiga rf den 3–4 november 2022.

§ 12 Följande möte

Följande möte hålls den 24 november kl. 10–15 i Ljusa huset, Helsingfors.

§ 13 Mötet avslutas

Ordföranden avslutade mötet kl. 14.30.

Bevittnas

Maria Andersson-Koski

Sanna Paasonen

sekreterare

ordförande